

ასპინძის მუნიციპალიტეტის დემოგრაფიული ვითარების ისტორიულ-გეოგრაფიული თავისებურებანი

გიორგი კაპანაძე

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის მაგისტრი
giokap100@gmail.com*

ანოტაცია

დემოგრაფიული ვითარების ფორმირებასა და განვითარებაში ძირითად როლს სოციალურ-ეკონომიკური და ბუნებრივ-გეოგრაფიული ფაქტორები ასრულებენ, რის გამოც, რთული ვითარებაა მთიან რეგიონებში. ისინი განსაკუთრებული ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური გარემოთი გამოირჩევიან. მსოფლიოს მთიანი ტერიტორიების უდიდესი ნაწილი ცნობილია მკაცრი კლიმატური პირობებით, მიწის რესურსების სიმწირით, სუსტად განვითარებული ინფრასტრუქტურით, დაბალი შემოსავლებით და განვითარების უპესპექტივობით. ასპინძის მუნიციპალიტეტიც მთიან რეგიონს განეკუთვნება. წელს ასპინძის მუნიციპალიტეტის ორ სოფელს: რუსთავსა და ხერთვისს მაღალმთიანის სტატუსი მიენიჭა; ამის შემდეგ მუნიციპალიტეტის ყველა დასახლებული პუნქტი მაღალმთიანის სტატუსით სარგებლობს.

როგორც ცნობილია, ასპინძაშიც და მთელ სამცხე-ჯავახეთშიც ოსმალეთის მმართველობა იყო დამყარებული, რამაც გარკვეულწილად შეცვალა ამ რეგიონის განვითარება. შემდგომ წლებში რეგიონში ტარდებოდა რუსეთისა და სსრ კავშირის პოლიტიკა. 1990-იანი წლების დასაწყისში, საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდგომ, ცნობილი მოვლენების შედეგად უკიდურესად გაუარესდა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა. ბუნებრივია, აღნიშნული მოვლენები ზემოქმედებდნენ რეგიონის დემოგრაფიულ განვითარებაზე.

სტატიაში განხილულია ასპინძის მუნიციპალიტეტის პერსპექტივები სოციოლოგიური გამოკითხვის მიხედვით.

HISTORICAL-GEOGRAPHICAL PECULIARITIES OF THE DEMOGRAPHIC SITUATION OF ASPINDZA MUNICIPALITY

Giorgi Kapanadze

*Master of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
giokap100@gmail.com*

ANNOTATION

The formation and development of the demographic situation has mainly played by socio-economic and natural-geographical factors, The situation is even graver in the mountainous regions, which have quite peculiar economic, social and ecological environment. Most mountainous areas in the world have severe climatic conditions and scarce soil resources, poorly developed infrastructure, low incomes and poor developmental prospects.. Aspindza municipality also belongs to the mountainous region. This year, Aspindza municipality has been granted the status of a mountainous village in Rustavi and Khertvisi, after which all the named points in the municipality have the status of a mountainous area.

As it is known, Aspindza and Samtskhe-Javakheti as a whole were under the control of the Ottomans, which changed the development of the region to some extent, then Russia and the Soviet Union politics, and finally from the 1990s to date - socio-economic processes have distributed in the current demographic situation.

As a result of the social survey, the development prospects of Aspindza municipality had discussed with the population.

შესავალი

ასპინძის მუნიციპალიტეტი მდებარეობს სამცხე-ჯავახეთის მხარეში. მისი ფართობი შეადგენს 825 ათას კმ²-ს, რაც რეგიონის ტერიტორიის 12,9%-ია. ადმინისტრაციული ერთეული მოიცავს ახალციხის ქვაბულის აღმოსავლეთ მონაკვეთს. ეს ტერიტორია მთაგორიანია, ძლიერ დანაწევრებული რელიეფით. რელიეფის სიმაღლე ზღვის დონიდან 1200-1800(მ) ფარგლებში იცვლება და წარმოდგენილია ვაკისებრი ტერასებით, გორაკდბორცვებით და ვულკანური წარმოშობის მთებით. ასპინძის მუნიციპალიტეტს აღმოსავლეთით ახალქალაქის პლატო აკრავს. დასავლეთით - ახალციხის, ხოლო ჩრდილოეთით ბორჯომის მუნიციპალიტეტებია, სამხრეთით თურქეთის რესპუბლიკას ესაზღვრება.

2014 წლის მოსახლეობის აღწერის თანახმად, ასპინძის ტერიტორიული ერთეულის მოსახლეობა 10 372 კაცს შეადგენდა. მუნიციპალურ ცენტრში (დაბა ასპინძა) ცხოვრობს 2793 კაცი (26,9%), დანარჩენი სოფლის მოსახლეობაა - 7579 კაცი (73%). მოსახლეობის სიმჭიდროვე შეადგენს 14 კაცი/კმ²-ზე, რაც ქვეყნის საშუალო მაჩვენებელს (67 კაცი/კმ²) მნიშვნელოვნად ჩამოუვარდება.

კვლევის მეთოდები

კვლევა განხორციელდა როგორც საველე, ისე კამერალურ პირობებში. კვლევის კამერალური მეთოდოლოგია ემყარებოდა ლიტერატურის მიმოხილვას, არსებული ინფორმაციის გეოგრაფიულ ანალიზსა და სინთეზს. კვლევის საველე მეთოდოლოგია გულისხმობდა სოციოლოგიური კითხვარის გამოყენებას: კერძოდ, გამოიკითხა ადგილობრივი მოსახლეობა (შემთხვევითობის პრინციპით). არსებული და ახალი ინფორმაციის შედეგად, გამოყენებულია სტატისტიკური ინფორმაციის დამუშავების და ანალიზის მეთოდები. გარდა ზემოთ ჩამოთვლილისა, შეიქმნა სხვადასხვა ცხრილი და თემატური რუკა გეოსაინფორმაციო სისტემებში (GIS).

კვლევის შედეგები

კვლევის ფარგლებში წარმოჩნდება სიახლეები, რომელთაგანაც მნიშვნელოვანია:

- ასპინძის მუნიციპალიტეტის დემოგრაფიული ანალიზი
- ასპინძის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის მიგრაციის მიზეზების ისტორიულ-გეოგრაფიული ანალიზი
- ასპინძის მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოსახლეობის დამოკიდებულება მიგრაციული პროცესებისადმი სოციოლოგიური გამოკითხვის და ანალიზის გზით.

1. მოსახლეობის რაოდენობის და ეროვნული შემადგენლობის დინამიკა

ცხრ. 1. ასპინძის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის რაოდენობა, აღწერის მიხედვით

		აღწერის წლები			
		1926	1989	2002	2014
	ასპინძის მუნიციპალიტეტი	16292	13432	13010	10372
1	ასპინძა (დაბა)	754	3783	3243	2793
2	აწყვიტა, ქუნდა	286/298	341/277	577	466
3	ბელსუნდა	341		81	63
4	დამალა, ინდუსა	1145/467	2242	1984	1234
5	ვარგავი	204	112	105	53
6	ვარძია	5			30
7	ზემო ვარძია	162	არის დედათა მონასტერი, სადაც 30 -მდე დედათა		
8	თმოგვი	102	588	359	301
9	თოვი	271	97	110	45
10	იდუმალა	176	363	386	299
11	ივერია			345	356
12	მირაშხანი	226		274	312

		1926	1989	2002	2014
13	ნაქალაქევი	438	583	476	426
14	ნიჟგორი			375	294
15	ოთა	850	355	375	324
16	ორგორა	429	175	161	117
17	ოშორა	2026	387	637	531
18	სარო	648	659	237	162
19	საყუდაბელი	232	203	180	154
20	ტოლოში	553	528	596	440
21	ფია			104	97
22	მველი	608	540	535	371
23	ჭობარეთი	775	463	379	290
24	ხიზაბავრა	1932	833	850	585
25	ხერთვისი	1974	280	203	202
26	რუსთავი	123		438	427
ნასახლარები					
1	ზედა თმოგვი	473			
2	ერკოტა	423			

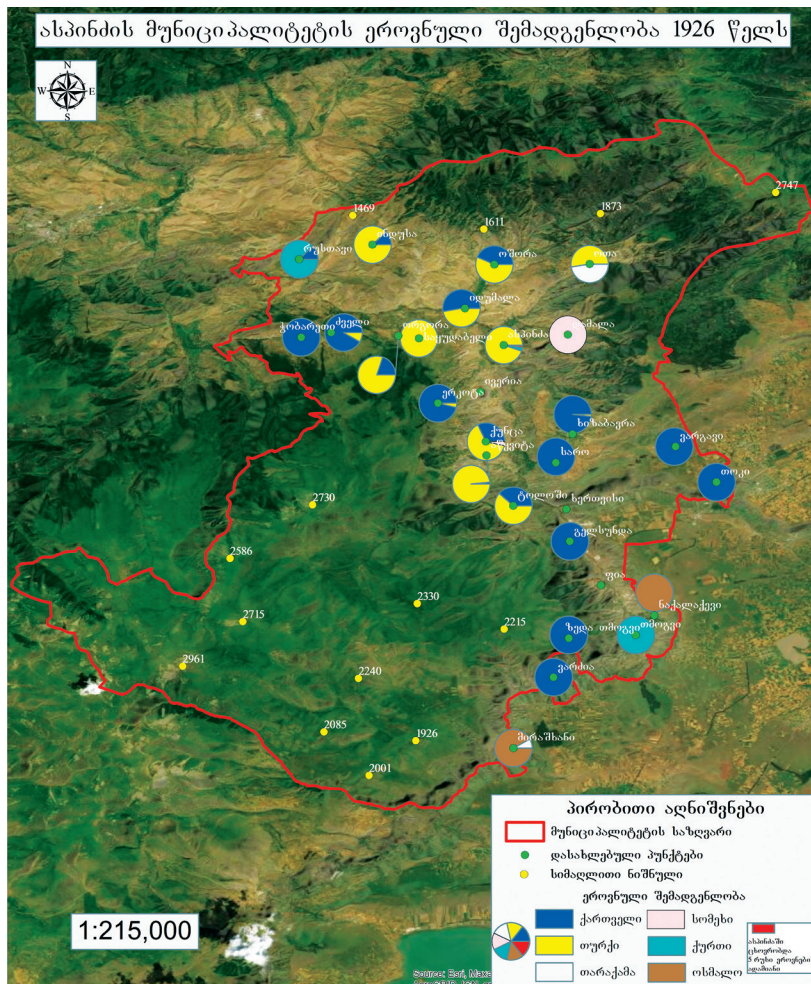
აღწერის მონაცემებით ჩანს, რომ ყველაზე მეტი ადამიანი ცხოვრობს დაბა ასპინძაში, ყველაზე ცოტა კი - სოფელ ვარძიაში (30); სოფელ ზემო ვარძიაში დასახლება არ არის, არის დედათა მონასტერი, რომელშიც 30-მდე მონაზონია. მონაცემებით კარგად ჩანს, რომ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა მცირდება: 1989-დან 2014 წლამდე მუნიციპალიტეტში მოსახლეობის რაოდენობა შემცირდა 3060 ადამიანით, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. მნიშვნელოვანი ცვლილებაა სოფელ ხიზაბავრაში (კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ეს მოხუცების ანაბარა დარჩენილი სოფელია). განსაკუთრებით ცუდ მდგომარეობაშია სოფლები თოკი და ვარგავი, სადაც მოსახლეობა ორჯერ შემცირდა. 1989-2002 წლებში თითქმის სამჯერ შემცირდა სოფელ საროს მოსახლეობა, რაც გამოიხატა მოსახლეობის გადასახლებით სხვა რეგიონში. 2002 წლიდან სოფელ აწყვიტისა და სოფელ ქუეყას მოსახლეობა ერთად აღინერება. სოფელ ინდუსაში 1989 წელს არავინ ცხოვრობდა, შემდგომი აღწერებისას დამალას და ინდუსას მოსახლეობა ერთად აღინერებოდა. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ სოფელ დამალაში ცხოვრობს რამდენიმე მწყემსი. ცალკე საკითხია 1926 წელი: ამ დროს დღევანდელი ასპინძის მუნიციპალიტეტში შემავალი დასახლებები შედიოდა ახალციხის და ახალქალაქის მაზრებში. 1926 წლის მონაცემებით ირკვევა, რომ ყველაზე მეტი ადამიანი ამ ტერიტორიაზე სწორედ მაშინ ცხოვრობდა (16292 მცხოვრები). აღნიშნულ წელს მოსახლეობის 39%-ს ქართველები შეადგენდნენ, თურქებისა და თარაქამების (თურქმანული მომთაბარე ტომი) წილი, შესაბამისად, 31% და 16% იყო (იხილეთ რუკა 1. -ზე). რაც შეეხება სამცხე-ჯავახეთს, 1926 წლის მოსახლეობის აღწერით, აქ 175910 კაცი ცხოვრობდა, რაც საქართველოს მთელი მოსახლეობის 6,6 პროცენტის ტოლი იყო. ეროვნული შემადგენლობის თვალსაზრისით, მოსახლეობის უმრავლესობას სომხები შეადგენდნენ (41,7%), მათი უმეტესობა - 57,8 ათასი კაცი - ჯავახეთში, ხოლო 15,6 ათასი სამცხეში ცხოვრობდა. ამავე წლის აღწერის მიხედვით, თათარი და ოსმალთა მოსახლეობა თურქი ეროვნებისად აღინუსხებოდა: მათმა რაოდენობამ 56110 კაცი შეადგინა. თურქების 87,6% სამცხეში ცხოვრობდა, აქედან თარაქამების რაოდენობა 4628 კაცს შეადგენდა. 32 ათასი იყო ქართველი, რომელთაც მესამე ადგილი ეკავათ, რაოდენობის მხრივ. მათი უმეტესობა (24 ათასი) სამცხეში ცხოვრობდა.

რეგიონის მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობა მნიშვნელოვნად შეიცვალა მე-19 საუკუნეში, როდესაც ასპინძის მუნიციპალიტეტში და მთლიანად - სამცხე-ჯავახეთში ჩამოასახლეს სომხები, რუსები... 40-იან წლებში ჩამოასახლეს ბერძნები. დღესდღეობით სომხური მოსახლეობა ასპინძის მუნიციპალიტეტის მხოლოდ ერთ სოფელში - დამალაშია. სომხებმა, სასოფლო-სამეურნეო სივრცის ათვისების მიზნით, სოფელ თოკში დასახლება სცადეს, რაც

მათ მიერ ამ ტერიტორიაზე შეძენილი ნაკვეთების არა ერთი ფაქტით დასტურდება. მოსახლეობის ძირითადი ნაწილი ქრისტიანია. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მრავალი უძველესი მართლმადიდებლური ქრისტიანული ისტორიული ძეგლია. სოფელ ხიზაბავრაში არის კათოლიკური ეკლესია. ფაქტები მოწმობს, რომ, შეუძლებელია, რელიგიური დაპირისპირება იყოს ამ ტერიტორიიდან მიგრაციის მიზეზი. სოფლების დაცლა, გარკვეულწილად, დაკავშირებულია ურბანიზაციასთან რუსეთის იმპერიის არსებობისას მე-19 საუკუნეში: შედარებით მშვიდობიან პერიოდებში მოსახლეობა ბარში/ქალაქში ჩამოდიოდა. ხიზაბავრიდან წასულმა მოსახლეობამ 4-5 სოფელი წარმოქმნა კახეთსა და ქართლში. ამჟამინდელი მდგომარეობით, საქართველოს თითქმის ყველა ქალაქსა და სოფელში ცხოვრობს ათობით ხიზაბავრელი. სოფლების დაცლას და მათი ფუნქციის გამოცვლას გარკვეული ეკონომიკური და პოლიტიკური მიზნებიც ჰქონდა: ხელს უწყობდა სოფლების გადასახლებას. ჯავახები გადასახლეს ქ. რუსთავთან მდებარე სოფელ გამარჯვებაში.

რუსეთ-ოსმალეთის ომების შედეგად გამაჰმადიანებული მოსახლეობის ერთი ნაწილი თურქეთში გადასახლდა. მათ ადგილას რუსულმა ხელისუფლებამ თურქეთიდან სომხური მოსახლეობა ჩამოასახლა, ხოლო რუსეთიდან - შედარებით მცირე რაოდენობით ერთ-ერთი რუსული ქრისტიანული სექტის მიმდევრები, ე.წ. დუხობორები (ამ უკანასკნელთა ძირითადმა ნაწილმა სსრკ-ის დაშლის შემდეგ აქაურობა მიატოვა).

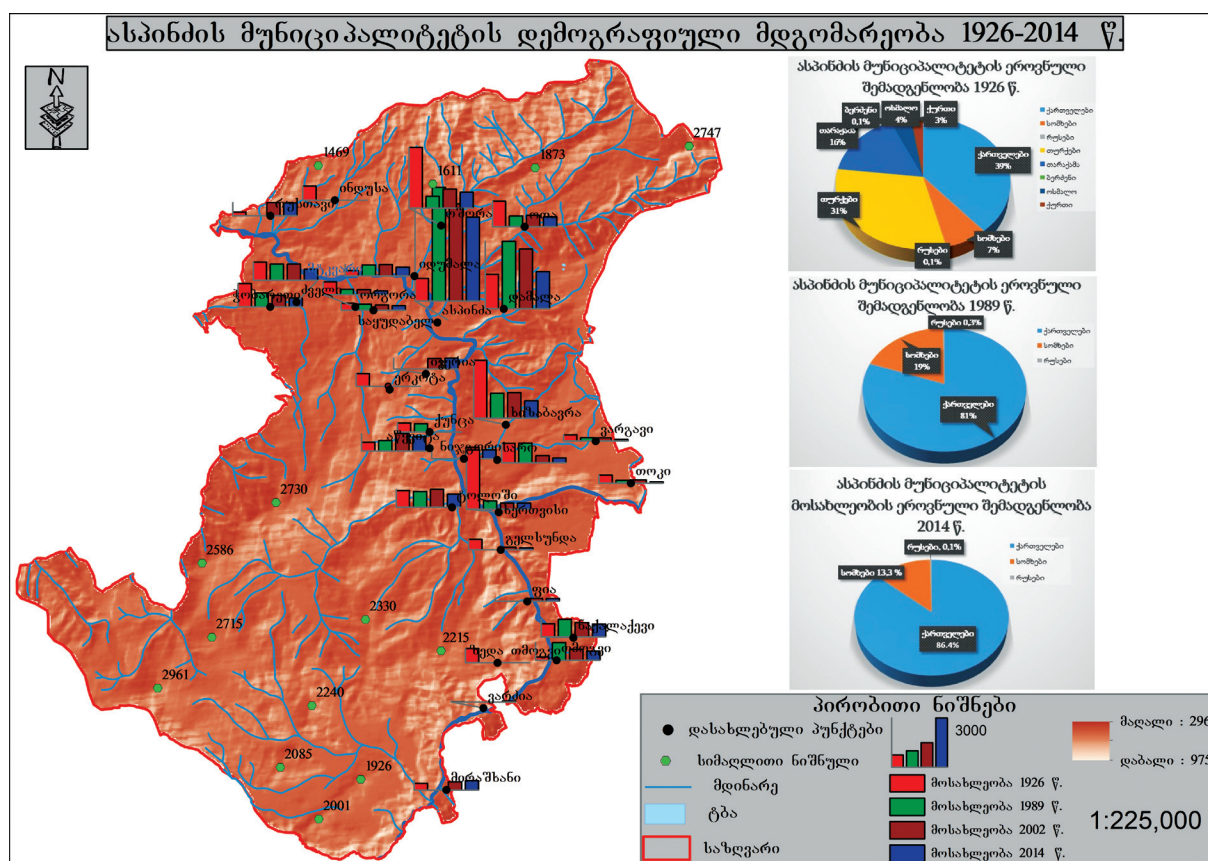
საინტერესო ფაქტია მაჰმადიანთა გასახლება მთელი სამცხე-ჯავახეთიდან 1944 წელს. მათ შესახებ სხვადასხვა ინფორმაცია არსებობს. გადასახლებულთა ზუსტი რაოდენობა დადგენილი

რუკა 1. ასპინძის მუნიციპალიტეტის ეროვნული შემადგენლობა 1926 წელს

არ არის, მაგრამ, სხვადასხვა წყაროს მიხედვით, მათ საერთო რაოდენობას 100-120 ათასის ფარგლებში ვარაუდობენ, რასაც მეცნიერთა გარკვეული ნაწილი არ ეთანხმება. მათი გაანგარიშებით, შეუძლებელი იყო, სამცხე-ჯავახეთიდან 90 ათასზე მეტი გადაესახლებინათ, რადგან 1939 წელს მთელ სამცხე-ჯავახეთში 87987 თურქი (აზერბაიჯანელი) და 3858 ქურთი აღირიცხა. თურქებისა და ქურთების ამ საერთო რაოდენობიდან 1944 წლისთვის, დაახლოებით, 5-6 ათასი კაცი ომში იყო (ვ. ლორთქიფანიძე, 1998). მათ ადგილზე საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოასახლეს მოსახლეობა. აღნიშნული ღონისძიებების შედეგად, ასპინძის მუნიციპალიტეტში დღეს ცხოვრობენ მთიულელები, იმერლები და 1980-იან წლებში აჭარიდან გადმოსახლებული ეკომიგრანტები. ორგოროსა და საყ-

უდაბელში ცხოვრობენ მთიულეები, იმერლები და აჭარლები სხვადასხვა სოფელში მიმოიფანტნენ. მაჰმადიანი აჭარლები ივერიაში, მირაშხანში, რუსთავსა და ოთაში დაასახლეს.

რუკა 2. ასპინძის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის რაოდენობა და ეროვნული შემადგენლობა 1926, 1989, 2002 და 2014 წლების აღწერების მიხედვით

მესხეთელი მუსლიმები ჩაასახლეს შუა აზიის რესპუბლიკებში. სხვადასხვა სამეცნიერო წრის თუ ინტელიგენციის გამომხატურების შემდეგ გასული საუკუნის 80-იან წლებში საქართველოში ორგანიზებულად და მასობრივად დაბრუნდა რამდენიმე ასეული ოჯახი, მაგრამ მოგვიანებით, განსაკუთრებით, 1989 წლის 23 მაისის ფერგანას ტრაგიკული მოვლენების შემდეგ, ზოგმა მათგანმა პოზიცია შეიცვალა და გაისმა მოწოდებები „თურქების“ საქართველოდან უკან გარეკვის შესახებ. აღნიშნულთან დაკავშირებით, აზრთა სხვადასხვაობა იყო როგორც მთელ ქართველ საზოგადოებაში, ისე თვით „თურქ მესხთაო შორისაც: იკვეთებოდა განსხვავებული თვითშეგნება და პოზიცია. ერთი ნაწილი საკუთარ თავს თვლიდა და თვლის ქართველად, მეორე ნაწილი - თურქად; არსებობდა მესამე, ყველაზე მრავალრიცხოვანი ნაწილიც, რომელსაც ნაციონალური იდენტობა არ გააჩნდა.

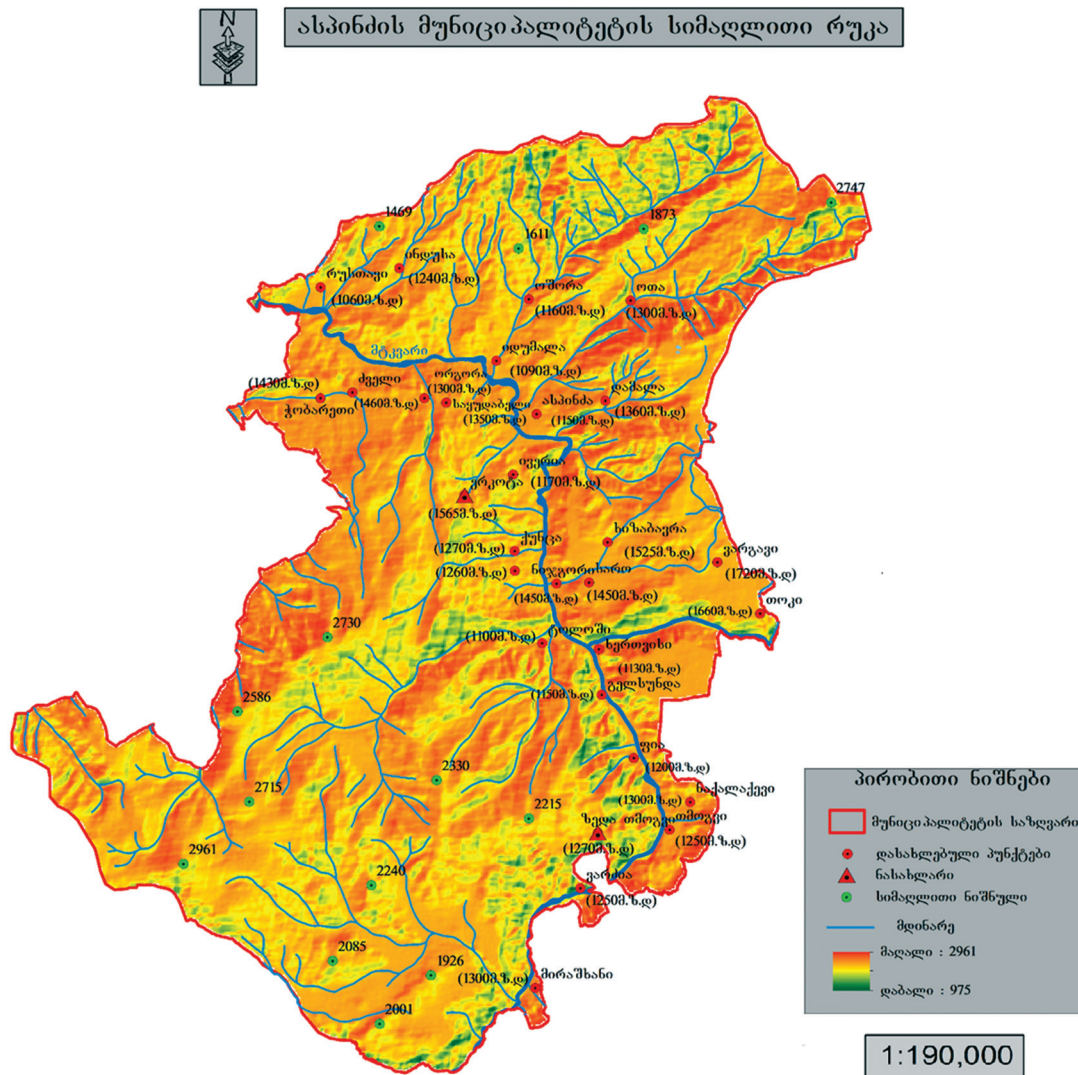
ამრიგად, მეოცე საუკუნეში საქართველოს არც ერთ ისტორიულ კუთხეში არ შეცვლილა ისე საგრძნობლად მოსახლეობის რაოდენობა და ეროვნული შემადგენლობა, როგორც მთელ სამცხე-ჯავახეთში და, კერძოდ, ასპინძის მუნიციპალიტეტში.

2. მოსახლეობის გეოგრაფიული განლაგება

ინტენსიური მიგრაცია ასპინძის მუნიციპალიტეტის დასახლებებში 1990-იანი წლებიდან მიმდინარეობს. ჩვენ მიერ შედგენილ ჰიფსომეტრიულ რუკაზე (რუკა 3.) ნაჩვენებია ასპინძის მუნიციპალიტეტში შემავალი დასახლებული პუნქტები, თავისი მდებარეობით ზღვის დონიდან. რუკა ცხადყოფს, რომ მუნიციპალიტეტის ტერიტორია ჰიფსომეტრიულად გავრცელებულია 975 მ-დან 2961 მეტრის დიაპაზონში. ასპინძის მუნიციპალიტეტის დასახლებები ზღვის დონიდან, დაახლოებით, 1060-1720 მეტრის ფარგლებში მდებარეობს, ძირითადად - მდ. მტკვრისა და მისი შენაკადების მიმდებარე ტერიტორიებზე. თუ დავაკვირდებით დასახლებული პუნქტების სიმაღლებრივ გავრცელებას, ვნახავთ, რომ სწორედ იმ დასახლებულ პუნქტებში აღინიშნება მიგრაციის მაღალი დონე, რომლებიც შედარებით მაღლა მდებარეობს.

ბენ: მაგალითად, ვარგავი (1720მ), თოკი (1660მ)... ამ სოფლებში მოსახლეობის რაოდენობა განახევრებულია. კრიტიკულ მდგომარეობაშია სოფელი ხიზაბაერა (1525მ), სადაც მოსახლეობა მნიშვნელოვნადაა შემცირებული. რუკაზე აღნიშნულია ნასახლარებიც, რომლებიც საკმაოდ მაღალი ჰიფსომეტრიული მაჩვენებლით გამოირჩევიან: მაგალითად, ერკოტა (1565მ), ზედა თმოგვი (1270მ). ერკოტაში, საიდანაც ხალხი ჩამოასახლეს ასპინძაში, 90-იან წლებში 60 ოჯახი ცხოვრობდა, ახლა კი სოფელი მოსახლეობისგან დაცარიელებულია. ნასოფლარი ასპინძიდან რამდენიმე კილომეტრის სავალზე მდებარეობს და, გზა რომ გაეკეთებინათ, დღეს ერთ-ერთი საუკეთესო სოფელი იქნებოდა. კიდევ ერთი ნასახლარია ზედა თმოგვი. ზედა თმოგველები სოფელ ნაქალაქევი 1944 წელს გადასახლეს. ეს ორი დასახლება ერთმანეთისგან რვა კილომეტრით არის დაშორებული. მოსახლეობის აზრით, რადგან ზედა თმოგვი შედარებით მაღალი ზონაა, ვიდრე ნაქალაქევი, გადასახლების მიზეზიც ზედა თმოგვის მიუდგომლობა იყო. გადასახლების შემდეგ ზედა თმოგველები ნასოფლარს საზაფხულო იალალებისთვის იყენებდნენ, დროთა განმავლობაში კი ესეც დაივიწყეს.

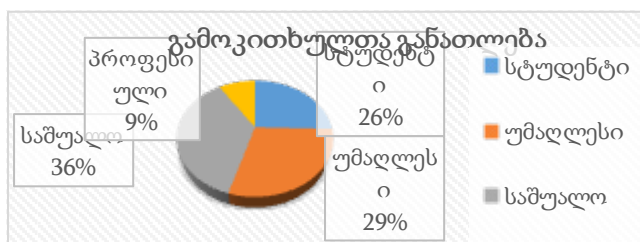
ამრიგად, დიდი მნიშვნელობა აქვს დასახლებული პუნქტების გეოგრაფიულ მდებარეობას. ხშირად სწორედ ისინი ხასიათდება მაღალმთიანი რელიეფის ფორმებით, რაც ართულებს არსებული სოფლების როგორც ეკონომიკურ, ისე - სოციალურ განვითარებას.

რუკა 3. ასპინძის მუნიციპალიტეტის დასახლებული პუნქტების სიმაღლებრივი განაწილება

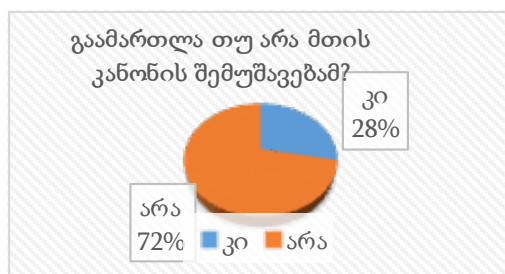
3. მოსახლეობის გამოკითხვის შედეგები

საინტერესოა ადგილობრივი მოსახლეობის მოსაზრება მაღალმთიან დასახლებებში არსებული პრობლემების შესახებ. კვლევის ფარგლებში გამოკითხა ასპინძის მუნიციპალიტეტის 55 მცხოვრები.

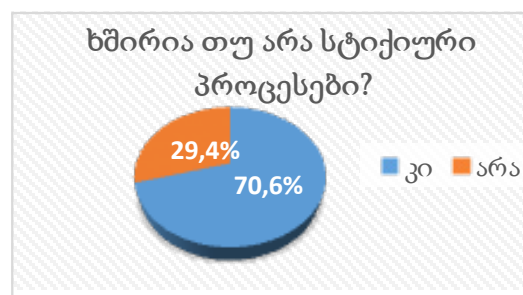

ნახ.1 გამოკითხულთა ასაკობრივი სტრუქტურა ნახ.2 გამოკითხულთა განათლება

გამოკითხულთა უმრავლესობა თვლის, რომ მათი საცხოვრებელი ადგილი ხასიათდება მიგრაციის მაღალი დონით, ამ ფაქტორის განმაპირობებელ მიზეზებად კი ასახელებენ: მოუწესრიგებელ ინფრასტრუქტურას, ელექტროენერგიის გაუმართაობას, სამუშაო ადგილების დეფიციტს, დასაქმებულების არასათანადო ანაზღაურებას, სიღარიბეს, უკეთესი ცხოვრების მოპოვების იმედს, ადეკვატური სამედიცინო მომსახურების მიღებას, სოფლის მეურნეობისთვის ნაკლებ ხელშეწყობას, მოქალაქეობრივ უპასუხისმგებლობას, უპერსპექტივობასა და სხვ. კითხვაზე, თუ რომელ წლებში შეინიშნებოდა მიგრაციის მაღალი მაჩვენებლები, შედარებით ასაკოვანმა ხალხმა უპასუხა, რომ მიგრაციული პროცესები 90-იანი წლებიდან ინტენსიურად მიმდინარეობს. შედარებით ახალგაზრდები 2010-2012 წლებს ასახელებენ. გამოკითხვამ აჩვენა, რომ, ძირითადად, მოსახლეობის ასაკოვან ნაწილს კარგად არ გაეანალიზებინა მთის კანონის არსი და მნიშვნელობა (8%). გარკვეული ინფორმაციის მქონეთა 72%-მა შეკითხვაზე, “გაამართლა თუ არა მთის კანონის შემუშავებამ თქვენი სოფლის მაგალითზე”, უარყოფითად უპასუხა, 28% კი თვლის, რომ, ნაწილობრივ, გაამართლა: იმედი აქვთ, რომ მომავალში კანონი უფრო დაიხვეწება.

ნახ 3. გაამართლა თუ არა მთის კანონის შემუშავებამ.

ნახ. 4. ხშირია თუ არა სტიქიური პროცესები.

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა შემოსავლის 4 ძირითადი წყაროთი სარგებლობს: სოფლის მეურნეობა, მცირე ბიზნესი, ხელფასი (სხვადასხვა სექტორში დასაქმებული მოსახლეობა) და სოციალური დახმარების პაკეტი (პენსია).

დასკვნები

არსებული კლიმატური ფაქტორებიდან და რელიეფის დახრილობიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვან ფაქტორად განიხილება სტიქიური მოვლენები. ასპინძის მუნიციპალიტეტის დასახლებებში საკმაოდ მკაცრი ზამთარი იცის. კითხვაზე, ხშირია თუ არა სტიქიური პროცესები, გამოკითხულთა, დაახლოებით, 70% - მა დადებითი პასუხი გასცა, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. შესაბამისად, ასპინძის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის მიგრაცია გარკვეულწილად შეიძლება უკავშირდებოდეს სტიქიურ პროცესებს; ასევე, აბსოლუტური უმრავლესობა მნიშვნელობას ანიჭებს კლიმატის ცვლილებას, რაც გახშირებული სტიქიური პროცესების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზია.

მოსახლეობის უმეტესი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ახალგაზრდების მნიშვნელოვანი ნაწილის განწყობა სასიცოცხლო და საცხოვრებელი გარემოს მიმართ ნეგატიურია: ისინი მხოლოდ წასვლაზე ფიქრობენ არამართო სოფლიდან და რაიონიდან, არამედ საქართველოდანაც. მცირე ნაწილი კმაყოფილია, თუმცა უმეტესობა მაინც ქალაქისა და უკეთესი ცხოვრებისკენ ილტვის, არ უნდათ სოფელში დარჩენა, ისინი ვერ ხედავენ პერსპექტივას და, შესაბამისად, მათი უმეტესობა სკოლის და უმაღლესი სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ ცდილობს დასაქმდეს ქალაქში და დარჩეს იქ.

მნიშვნელოვანია, ასპინძის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის გამოკითხვისა და შესწავლის შედეგების მიხედვით, დაისახოს მუნიციპალიტეტის განვითარების პერსპექტივები. კითხვაზე, თუ მეურნეობის რომელი დარგის განვითარებას ისურვებდნენ, აბსოლუტური უმრავლესობა მიწათმოქმედებას და მეცხოველეობას ასახელებს: მათ სურთ რძის პროდუქტების წარმოება ეკოლოგიურად სუფთა გარემოში, ასევე, ეკოლოგიურად სუფთა, ჯანსაღი ადგილობრივი პროდუქტის წარმოების განვითარება. ერთი ნაწილის მოსაზრებით, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული უხვმოსავლიანი სავარგულების უმეტესობა დასამუშავებელია, და თუ დამუშავდება, ბევრად წაადგება ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებას. აღსანიშნავია, რომ სახნავ-სათესი საძოვრები დაბა ასპინძაში ნაკლებადაა. დანარჩენი სოფლები გამოირჩევა სახნავ-სათესი მიწების სიმრავლით. მოსახლეობა ფიქრობს, რომ, არსებული კლიმატის გამო, სასათბურე მეურნეობის განვითარებას მეტი შესაძლებლობა ექნება. ზოგის აზრით, მუნიციპალიტეტში შესაძლებელია ძველად არსებული მევენახეობის განვითარებაც. სხვადასხვა ისტორიული გარემოების გამო, ამ მუნიციპალიტეტში განსხვავებული რეგიონებიდან ჩამოსახლეს იმერლები, მთიულები, აჭარლები. ამიტომ სოფლის მეურნეობა ერთი მიმართულებით არ ვითარდება, “იმერელი იმერლობს”, “აჭარელი აჭარლობს”. ჩემი აზრით, საჭიროა მოსახლეობის კონსოლიდაცია, სოფლის მეურნეობის განვითარების თვალსაზრისით.

კვლევის პერსპექტივები

ასპინძის მუნიციპალიტეტი, ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით, ძალიან საინტერესოა. რეგიონს აქვს მნიშვნელოვანი ბუნებრივ-ისტორიული პოტენციალი. მოსახლეობასთან საუბრისას გამოიკვეთა, რომ მათი დიდი ნაწილი შემოსავლის 50-60% - ს ტურიზმიდან იღებს, ზოგადად კი, მოსახლეობა ტურიზმის განვითარებას უმნიშვნელოვანესად მიიჩნევს. დღესდღეობით მუნიციპალიტეტში გაიზარდა კერძო ტურისტული საცხოვრებლების რაოდენობა. მოსახლეობის ინფორმაციითაც და სავლელ დაკვირვებითაც, ნათლად ჩანს ტურისტული ობიექტების საინფორმაციო დაფების ნაკლებობა, რაც იწვევს ადგილობრივი თუ საერთაშორისო ტურისტების არაინფორმირებულობას. ამის შედეგად, დღეს არსებული ტურისტული ობიექტებიდან ყველაზე ცნობილი და მონახულებადი მხოლოდ ვარძიის სამონასტრო კომპლექსია. საერთაშორისო გამოცდილება გვიჩვენებს (მაგ., შვეიცარია), რომ მთიანი ტერიტორიების დემოგრაფიული სიტუაციის მეტ-ნაკლები სტაბილიზაციისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ტურიზმის განვითარებას.

კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია თითოეული რეგიონის სიღრმისეული შესწავლა, რეგიონული ინფრასტრუქტურული და დემოგრაფიული საგანგებო პოლიტიკის გატარება მაღალმთიან დასახლებებში მცხოვრებ პირთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბერიძე მ. ასპინძა და ასპინძელობა. - თბ., 2019
2. ელიზბარაშვილი ნ. მთიანი რეგიონების მდგრადი განვითარება და რესურსების მართვა. - თბ., 2018
3. ლორთქიფანიძე ვ. ისტორიული მესხეთი, დემოგრაფიული განვითარების პრობლემები. (ჩიქავა ლ., Ed.), თბ., მეცნიერება, 1998.
4. მელაძე გ. საქართველოს დემოგრაფიული გამოწვევები. - გამომცემლობა “უნივერსალი” - თბ., 2007